

Obrazovanje novinara za budućnost medija: ideje i počeci institucionalne izobrazbe novinara u Hrvatskoj

U tekstu se govori o razvoju hrvatskog novinstva tijekom prve polovice 20. stoljeća. Problem se stavlja u kontekst profesionalnog organiziranja novinara te pojave ideja o potrebi institucionalne izobrazbe novinarskih kadrova u međuratnom razdoblju. Uz to, daje se pregled nastanka prvih institucija namijenjenih izobrazbi novinara poslije Drugoga svjetskog rata. Za obradu teme korišteni su tekstovi u glasilima strukovnih novinarskih udruženja te arhivska građa.

Ključne riječi: povijest novinarstva, obrazovanje novinara, Novinarska škola, KPH

Temelje razvoja novinarstva u Hrvatskoj, kao i u svijetu, postavili su tadašnji najbolje obrazovani pojedinci, oni koje svakako možemo svrstati u intelektualnu elitu društva. Počeci engleskog tiska vežu se uz imena velikih pisaca Daniela Defoa i Johnatana Swifta, a u Hrvatskoj je Pavao Ritter Vitezović tiskao kalendare, preteče novina. Josip Horvat je urednika i pisca prvih hrvatskih novina – *Ephemerides Zagrebienses* – tražio među malobrojnim obrazovanim stanovnicima današnje hrvatske metropole, a tada malenog mjestašca (s oko 2,5 tisuće stanovnika) na periferijama Habsburške Monarhije, te je ustvrdio da je iza tih novina stajao Baltazar Krčelić.¹

Tijekom omasovljenja medija koje nužno prati društvene promjene izazvane industrijskom revolucijom, u novim, proširenim redakcijama novina našli su posao brojni obrazovani ljudi, ali i oni nešto slabije obrazovani. Tvrdi se, primjerice, da je postotak visokoobrazovanih ljudi u njemačkom novinstvu tijekom 19. stoljeća opao. Istraživanja koja bi potvrdila ili opovrgnula taj trend u Hrvatskoj još uvijek nedostaju. Treba imati u vidu da su zakašnjela industrijalizacija i modernizacijski procesi utjecali na kasniju pojavu masovnog tiska, pa sve do kraja 19. stoljeća u Hrvatskoj većinom postoji ono što zovemo stranačkim novinstvom. Kasnilo je i oblikovanje profesionalne zajednice novinara, no na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće stvari se počinju mijenjati. Najbolji je znak promjena bilo osnivanje Hrvatskog novinarskog društva 1910. godine.²

1 Josip Horvat, *Povijest novinstva Hrvatske 1771-1939* (Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga, 2003), 31-36.

2 HND – prvo stoljeće. *Hrvatsko novinarsko društvo 1910.-2010.* (Zagreb: Medijska agencija HND, 2010);

Novinarsko udruženje nastojalo je voditi računa o budućnosti razvoja novinarske struke i oblikovanju zakonskog okvira svoje djelatnosti. U međuratnom razdoblju (u 1920-ima) uključilo se u rasprave o Zakonu o štampi, Zakonu o novinarima i slično. Jednim je dijelom briga bila usmjerena na staleške povlastice, poput željezničkih karata i mirovinskog osiguranja, no također se težilo i osigurati slobodne uvjete razvoja tiska u duhu liberalno-demokratskih ideja. Djelovanje novinarskog udruženja dokaz je da je dio novinarske struke u tome razdoblju intenzivno promišljao budućnost svoje profesije i medija općenito, nastojao se uključiti u oblikovanje zakonodavnog okvira njihova djelovanja, te pokušao utjecati na pravac razvoja u narednom razdoblju.

Tijekom međuratnog razdoblja Jugoslavensko novinarsko udruženje u Zagrebu izdavalo je službeno glasilo *Novinar*. Ovaj se list nizom priloga uključio u raspravu o donošenju Zakona o štampi (1924-25). Objavio je projekt Zakona o štampi oblikovan kao prijedlog cijelog udruženja, na temelju prijedloga ranije iznesenih u beogradskom tisku,³ prijedlog Zagrebačke sekcije JNU-a,⁴ reakcije na već doneseni Zakon u obliku „Predstavke JNU parlamentu i vladi“ u kojoj novinarsko udruženje izražava svoje zalaganje za slobodu tiska i protivi se slučajevima nezakonitih progona novinara.⁵

U listu također nalazimo tekstove koji su sadržavali refleksije i viđenja pojedinaca o mjestu novinara u društvu i obilježjima novinarskog poziva.⁶ Primjerice, u broju 3 objavljen je tekst Manojla Sokića „Današnji novinari“ u kojem on pokušava definirati probleme i slabosti novinarske struke u aktualnom trenutku te predlaže mjere za poboljšanje stanja u budućnosti. Probleme vidi u tome što se tada aktivna novinarska generacija „više ne regrutuje iz kruga slobodnih profesija, već iz dela školske omladine, koja nema još razvijenu svest o staleškoj solidarnosti“. Stoga treba „tokom vremena nadati se izmeni te osnove za dobro našeg novinara i novinarstva“. Sokić smatra da je novinarstvo krenulo krivim putem i da „ne može napredovati pod današnjim okolnostima“. Problem vidi u tome što su „novinari podelili poslove“, pa ističe da „podele rada“ ne bi smjelo biti u „jednom zanimanju koje pretpostavlja svestrana znanja“. Smatra da je u novinarstvu prvenstveno potrebna „darovitost“, ali i znanje. Tvrdi čak da bi i korektor trebao imati „istorijsko, geografsko, socijalno, prosvetno“ znanje. Osim znanja, koje se po njemu stječe na „katedrama i redovnim sednicama“, zalaže se za „visoku moralnu snagu“ novinarskog poziva i strogo pridržavanje istine.⁷

U istom broju *Novinara* objavljen je i tekst Vladimira Lunačeka „Simptomi savremenog novinarstva“ uz napomenu uredništva da se „ni u principu ni u pojedinostima ne slaže sa izvodima i zaključcima“ autora te da tekst objavljuje kako bi dokazalo

Božidar Novak, *Hrvatsko novinarstvo u 20. stoljeću* (Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga, 2005).

3 *Novinar*, vol. 2, br. 1 (veljača 1924), 7-19.

4 *Novinar*, vol. 2, br. 2 (srpanj 1924), 2, 5.

5 *Novinar*, vol. 2. (lipanj 1925), 11-13.

6 Lujo Thaller, „Društveni položaj novinara“, *Novinar*, vol. 2, br. 3 (rujan 1924), 10-11.

7 Manojlo Sokić, „Današnji novinari“, *Novinar*, vol. 2, br. 3 (rujan 1924), 2.

svoju „potpunu objektivnost i širokogrudnost“. Vjerojatno je u pitanju autorova kritičnost prema suvremenom stanju novinstva. Uprkos tehničkoj modernosti, „rotacijskim makinama“ i distribuciji putem „aeroplana“, on u novinstvu vidi odraz „katabaze evropske civilizacije i dekadence ljudske kulture“. Upravo je frapantno da bi brojne Lunačekove kritičke opaske spremno potpisali kritičari novinstva 21. stoljeća: površnost i festivalski karakter tema („panem et circenses“, boksači privlače veću pažnju od znanstvenika itd.) ili ideje „globalnog sela“ (*Tout le monde est un village*). Lunaček se pita kako će generacije nakon šest tisuća godina vidjeti 20. stoljeće na temelju sačuvanih primjeraka novina.⁸

U sljedećem broju je Ante Brozović iznio svoje viđenje idealnog novinara, ističući odlike koje su nužne u tom zanimanju.⁹ Započinje s kritikom aktualnog stanja za koje su po njemu „krivi sami novinari, jer u njih nije bilo jake staleške svijesti, a nije je uopšte moglo biti jer se u novinarski stalež gurao svatko, koji je osjećao, da je kadar ma i samo malo bolje baratati perom“, a uzroke vidi i u „nesretnim našim stranačkim prilikama“. Ističe da „do najnovijeg doba“ nije bilo „novinara profesionalista u potpunom smislu te riječi“, sve samo „stranački pouzdanici“. Ipak smatra da su stvari „krenule nabolje“. Istinski se novinar po njemu treba „izgraditi, dotjerati, kako bi bio kadar, da u svakom pogledu zadovoljava svim onim zahtjevima koje traži moderna žurnalistika“. „Novinar je u potpunom smislu profesionalista, koji izvršuje svoje znanje i u njemu se dotjeruje do sve veće visine. On se tom zvanju posvetio i izvršavat će ga s ljubavlju dalje, bilo to sada na ovom ili onom polju žurnalističkog rada“. Brozović smatra da je odgajanje takve vrste novinara preduvjet za napredak tiska. Naglašava važnost osnivanja sindikalne novinarske organizacije te ističe da je za unapređenje novinarstva i razvoj novinarskog staleža potrebno i „mnogo više“. Potrebno je „da novinari budu svjesni svoje uloge u javnosti“, razviju individualnu i društvenu samosvijest „u skladu s dostojanstvom misije koju će sami sebi dati u narodu i koju će im narod rado priznati čim ju stanu vršiti“ te da se „ne daju izrabljivati u prljave i nesolidne svrhe“. Novinar treba biti „misionar poboljšanja i sređenja naših prilika i javnog poretka i narodnog blagostanja“. „Kad se novinar i čitav stalež odgoji do te visine, onda će prestati pogibao, da bude pojedinac, da budu svi prodana pera, da ih izrabljuje ma bilo tko, u svoje sebične, niske i prljave svrhe“.¹⁰

To pokazuje da je novinarski stalež u onodobnoj Hrvatskoj i Jugoslaviji postajao sve svjesniji svoje profesionalne misije u društvu te da nije nedostajalo pojedinaca koji su kritički preispitali trenutnu poziciju novinara u društvu i promišljali budućnost. Preispitali su se i zadaci samog glasila JNU-a.¹¹ Slično kao i danas, razmišljanje o budućnosti novinarske struke i medija nezamislivo je bez analize trenutnog stanja, a dijagnoze problema i planovi za budućnost temelje se na kritičkom stavu prema zatečenom stanju.

8 Vladimir Lunaček, „Simptoni savremenog novinstva“, *Novinar*, vol. 2, br. 3 (rujan 1924), 11-13.

9 Ante Brozović, „Novinar“, *Novinar*, vol. 2, br. 4-5 (listopad i studeni 1924), 7.

10 Ibid.

11 M. Ćurčin, „List ‘Novinar’“, *Novinar*, vol. 2, br. 3 (rujan 1924), 5.

Od druge polovice 1920-ih sve je više priloga koji naglašavaju veze između novinarske struke i obrazovanja. Opisuje se odnos sveučilišta i novinarstva u drugim zemljama,¹² te se ističe potreba osnivanja novinarske škole. Tako početkom 1929. godine Toni Bagnolo objavljuje kritiku kvalitete novinarskog kadra.¹³ Smatra da ona nije „u duhu suvremenih zahtjeva, koji se postavljaju na novinare i novinarstvo u vezi s razvojem našeg naroda, te razvoja i progressa uopće.“ Naglašava potrebu selekcije kadrova, te predlaže da se uvede pravilo obaveznog petogodišnjeg iskustva prilikom učlanjenja u novinarsko udruženje. Ističe i potrebu „podizanja općeg kulturnog i novinarskog nivoa novinara“ te „osnivanja jedne novinarske škole u bilo kojem vidu i pod bilo kojim imenom“. Zanimljivo da Bagnolo smatra da bi postulirana novinarska škola trebala biti zajednička za „sve slavenstvo“. Naime, on procjenjuje da pojedini narodi ne bi imali dovoljno kandidata te da „Jugosloveni“ ne bi imali ni 10 kandidata za sva 4 semestra. U članku je donesen i prijedlog kurikuluma za predloženi studij novinarstva u trajanju od 4 semestra. Prema tom prijedlogu, budući novinari trebali su tijekom svoje izobrazbe steći široka znanja s različitih područja, ali i praktične vještine potrebne za rad u redakcijama.

Postulirani studij novinarstva (1929):¹⁴

- Logika I/3
- Psihologija II/3
- Stilistika I/3 i II/3 (Vežbe u stilizaciji i kritika stila)
- Informacija I/3 i II/2 (Reporterstvo dopisivanje, intervju)
- Redakcija I/3 i II/2 (Čitanje novina i časopisa, pripremanje materijala, redigovanje i smeštanje materijala, zaključak broja, lomljenje itd – kadkad izdaje se „domaći list“ za vežbu)
- Povest i tehnika tiska III/2 i IV/2 (Knjiga, novine, časopis, plakat, reklama, ilustracija, propaganda itd)
- Zakon o tisku (Pregled raznih zakona) IV/2
- Slovenstvo (Zemljopis, povest, jezik, religija, kultura, folklor, ekonomija i politika Slavena) I/4, II/3 II/2 i IV/1
- Kultura naroda (Povest naroda s posebnim obzirom na duhovni i materijalni napredak), III/4 i IV/4
- Mnemonika i retorika (Pamćenje i govorništvo. Govor-debata-polemika) I/2 i II/2

12 Primjerice: „Univerze i novinarstvo“, „Razvoj slovenskog novinarstva“, *Novinar*, vol. 4 (1926/1927), „Novinarstvo kao znanost na visokim školama“ *Novinar*, vol 5. (1927/1928).

13 T. Bagnolo, „Potreba osnutka novinarske škole“, *Novinar*, vol. 6, br. 3 (10. siječanj 1929), 34-35.

14 Prijedlog programa studija naveden prema: T. Bagnolo, „Potreba osnutka novinarske škole“.

- Politika (Nacionalna ekonomija, sociologija i diplomacija), I/3 II/3 III/3 i IV/3
- Kritika (Slikarstvo, vajarstvo (kiparstvo), teatar, književnost, muzika, pevanje, film
 - Osim predavanja posjećivanje izložbi, galerija, teatra, knjižnica, kina i koncerata, te pisanje ocena. – Teorija je oblagatna, a praktični ispit nije oblagatan) I/3 i II/3
- Kolegij (Kandidati svih semestara sastaju se te razgovaraju po tri sata o svakojakim zadacima, pokazuju svoju naobrazbu, gajeći kolegijalnost i šireći si obzorje.) I/3, II/3 III/3 i IV/3
- Jezici (Ruski, francuski, nemački, engleski. – Jedan od tih jezika morao bi svaki žurnalista prilično govoriti, a drugi toliko razumeti, da bi mogao lako prevadati na svoj jezik.
 - Jezici se u školi ne predavaju, a đaci se mogu u kolegiju u njima vežbati. – Poznavanje jezika pak se nakon kratkog praktičnog ispita beleži u svjedodžbu).

Kao i u drugim europskim zemljama, stanje u vlastitoj zemlji uspoređivalo se sa stanjem u Sjedinjenim Američkim Državama. U jednom od brojeva *Novinara* iz 1931. godine objavljen je članak „Naše i američko novinarstvo (Jedna usporedba)“.¹⁵ Autor tvrdi da u američkim novinama ima malo tekstova o politici, a da se uglavnom donose vijesti (*News*) oko „tri vrste živućih stvorenja“: životinja, žena i djece. Novine pišu o poznatima (Rudolfu Valentinu, Charlieu Chaplinu, Rockefelleru), a „lični napadaji ne postoje“. Slika stanja u američkom novinstvu je prilično idealizirana. Autor kaže kako ljudi u Americi masovno čitaju u podzemnoj željeznici prije (jutarnja izdanja) i poslije posla (večernja izdanja). Za usporedbu, stanje u domaćem novinstvu opisuje ovako:

Ovdje u Jugoslaviji novinstvo nije ni izdaleka onako popularno kako bi ono trebalo da bude. Ovdje barem ne postoji opasnost da žurnalizam ubije ukus publike za lijepu literaturu, jer pregled novine uzima nešto oko jednog sata i ono što je u njoj redovno je pisano dobrim stilom, dok u Americi imate cijeli dan da čitate ako uzmete dvije ili tri novine i hoćete da ih malo bolje no polovično pročitate.

Te nastavlja:

Ovdašnji nemar publike i slabije kupovanje, možda su posljedice slabih financija, te se računa sa svakim dinarom, ili je to rezultat eliminiranja stranačke politike, te je veliki dio čitače publike otpao budući da je prije principijelno kupovao novinu da bi vidio kako lideri njegove stranke krše koplja u parlamentarnoj borbi. Ili je ovoj dosta slaboj popularnosti raspačavanja novina na ulici kriva okolnost da tolike stotine ljudi prevrnu jednu te istu novinu u svojoj kavani, a ovoga kavanskoga života u ovom stilu u Americi nemamo.

15 V. S. Pavić, „Naše i američko novinarstvo (Jedna usporedba)“, *Novinar*, vol. 7, br. 11 (ožujak 1931), 98-99.

Ipak:

Svakako se primjećuje tendencija našeg novinstva da se ugleda u američki model. Vidi se to iz dosta krupna materijala posvećenog sportu i onda priloga za djecu, koja je zato građena u bojama i mnogih drugih novotarija.¹⁶

Uspostavom komunističke vlasti nakon Drugoga svjetskog rata profesionalna društva dobivaju ulogu transmisijske trake Komunističke partije, a njihovo djelovanje – posebno u prvim godinama – ima malo toga spontanog.¹⁷ U periodu ubrzane uspostave komunističkog sustava i novinarsko je udruženje, sada nazvano Društvo novinara Hrvatske, postalo još jedna transmisijska traka, tj. oruđe Partije za oblikovanje društva. Novo Društvo novinara NR Hrvatske svoje prvo glasilo pokreće tek tijekom 1949. godine pod naslovom *Bilten Društva novinara Narodne Republike Hrvatske*.¹⁸ Neizbježno, jedna od glavnih tema je položaj i uloga novinara u društvu i budući razvoj struke. Već u prvom broju objavljene su „Odluke Glavne godišnje skupštine o budućem radu Društva novinara NR Hrvatske“. U njima se tvrdi da je Društvo imalo uspjeha u: „oživljavanju rada na stručnom i ideološko-političkom izdizanju novinara preko stručnih tečajeva, ideološko-politički predavanja i diskusija, preko kulturno-umjetničkih priredaba, koje je organiziralo Društvo“, što se „pozitivno odrazilo na podizanje kvalitete naše štampe“. Ipak, uočeni su „propusti i nedostaci“ zbog čega je uloga Društva manja nego što bi trebala biti.

Zadaci koje su Komunistička partija Jugoslavije i drug Tito postavili pred našu štampu u socijalističkoj izgradnji naše zemlje, imperativno nalažu Društvu novinara NR Hrvatske da uloži sve snage na daljnjem podizanju kvalitete svoga rada, na neumornom ideološko-političkom i stručnom podizanju svoga članstva, na stalnom podizanju moralno-političke čistoće svojih redova, jer će na taj način najviše doprinijeti nastojanjima Partije, da naša štampa bude još idejnija, da ona sve bolje vrši ulogu stvarnog propagatora, mobilizatora i istinski kolektivnog organizatora u socijalističkoj izgradnji nove Jugoslavije.¹⁹

Pomalo je paradoksalno da je uspostava komunizma stvorila povoljne uvjete za osnivanje novinarskih škola. Hrvatski i jugoslavenski komunisti, kao i njihovi kolege u drugim zemljama gdje su komunističke partije preuzele vlast po uzoru na SSSR (ali i kao pripadnici vlasti u drugim totalitarnim režimima, primjerice nacističkoj Njemačkoj) prepoznali su značaj institucionalnog i od vlasti kontroliranog obrazovanja novih novinarskih kadrova. No sudbina novinarskih škola u SFR Jugoslaviji nije jednostavna i odražava kretanja unutrašnje i vanjske politike zemlje.

16 Ibid.

17 Katarina Spehnjak, *Javnost i propaganda. Narodna fronta u politici i kulturi Hrvatske 1945.-1952.* (Zagreb: Dom i svijet, 2002); Magdalena Najbar-Agičić, *Kultura, znanost, ideologija. Prilozi istraživanju politike komunističkih vlasti u Hrvatskoj od 1945. do 1960. na polju kulture i znanosti* (Zagreb: Matica hrvatska, 2013).

18 *Bilten Društva novinara Narodne Republike Hrvatske*, vol. 1, br. 1 (svibanj 1949).

19 „Odluke Glavne godišnje skupštine o budućem radu Društva novinara NR Hrvatske“, *Bilten Društva novinara Narodne Republike Hrvatske*, vol. 1, br. 1 (1949), 3.

Odluka o osnivanju novinarske škole donesena je na V. kongresu KPJ nakon rasprave u kojoj su se isticali problemi tiska i „nedovoljna idejna i stručna izgradnja“ kadrova. Do tad su već postojali organizirani tečajevi iz političke ekonomije, dijalektičkog materijalizma, historije KPJ, pravopisa, stenografije i sl., a „preko sindikalnih, frontovskih i partijskih tečajeva prošla je ili prolazi velika većina novinara u Hrvatskoj osnovne materijale iz marksizma-lenjinizma“. Ipak – kako se čini – učinak tih tečajeva nije zadovoljavao očekivanja partijskih vlasti. Smatralo se da postoji potreba dubljeg poznavanja „Marxa, Engelsa i Lenjina“ i da za to nisu dovoljni tečajevi. Jednogodišnja Novinarska škola u Zagrebu otvorena je 15. studenog 1949. godine. Izvještaji glasila Društva novinara ocijenili su da je odluka Predsjedništva Vlade NR Hrvatske o otvaranju jednogodišnje novinarske škole imala „prelomni“ značaj. Ta je škola „po prvi put u historiji naše štampe stvorila mogućnost sistematskog odgajanja novinarskog kadra za idejno i stručno obrazovanje novinara koji će u redakcijama moći da s određenim znanjem i umijećem vrše svoj odgovoran rad“. Program jednogodišnje Novinarske škole veliku je pažnju posvetio povijesti i predmetima s jakim ideološkim nabojem. Time se otkriva slika idealnog budućeg novinara iz perspektive tadašnjih vlasti: novinara koji je prvenstveno ideološki podoban. U Beogradu je u to vrijeme djelovala Visoka novinarsko-diplomatska škola u rangu fakulteta. Prva zagrebačka Novinarska škola bila je nižeg ranga. Ipak, očekivanja su bila velika.

Program jednogodišnje Novinarske škole obuhvaćao je devet obveznih predmeta:²⁰

- historija KPJ,
- politika ekonomija,
- dijalektički materijalizam,
- ekonomska i politička geografija,
- narodni jezik s osnovama književnosti,
- historija naroda FNRJ,
- jedan strani jezik,
- publicistika i stenografija,
- niz predavanja o socijalističkoj izgradnji FNRJ, kulturi umjetnosti i prosvjeti, novinarske prakse. Predviđalo se da u okviru škole bit će održani i kraći tečajevi.

Međutim, jednogodišnja novinarska škola u Zagrebu pretvorila se u pravi fijasko. Primljeni su polaznici bez odgovarajuće spremne, a sve se zapravo odvijalo po principu ubrzanog tečaja. Ovo negativno iskustva jednogodišnje Novinarske škole u Zagrebu potaknulo je pokretanje ozbiljnije ustanove. Već od naredne akademske godine s

20 Prema: „Otvorena je jednogodišnja Novinarska škola“, *Bilten Društva novinara Narodne Republike Hrvatske*, vol. 1, br. 3 (prosinac 1949), 2.

radom je započela Viša novinarska škola. Upisano je novih pedeset polaznika sa završenom srednjom školom, što je trebalo osigurati održavanje razine fakultetskog obrazovanja.²¹

Program Više novinarske škole obuhvaćao je sljedeće predmete:²²

- dijalektički materijalizam s historijom filozofije,
- političku ekonomiju,
- historiju međunarodnog radničkog pokreta s historijom KPJ,
- opću historiju s diplomatskom historijom,
- historiju jugoslavenskih naroda s diplomatskom historijom,
- historiju umjetnosti,
- narodni jezik sa stilistikom i književnošću,
- ekonomsku geografiju,
- uvod u pravo,
- žurnalistiku,
- strane jezike (engleski, ruski, francuski),
- stenografiju,
- fotografiranje,
- daktilografiju
- predvojničku obuku.

Katedru žurnalistike preuzeo je Ive Mihovilić, dok je prvi stalni nastavnik ove škole bio Ivo Vidan koji je bio zaposlen kao asistent za žurnalistiku. On se kasnije etablirao kao istaknuti profesor engleskog jezika na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Očito je bilo dosta entuzijazma i među nastavnicima Više novinarske škole i među samim studentima, koji su uskoro pokrenuli i svoj list *Mladi novinar*. Sveukupno je izašlo šest osmerostranih brojeva *Mladog novinara*. Ipak, već početkom ljeta 1951. godine donesena je odluka da se Viša novinarska škola gasi. Nisu upisani novi polaznici, već je samo onima koji su bili prva (i zadnja) generacija omogućeno da završe studij. Iduće godine završilo je 37 od prvotno upisanih 50 polaznika.²³

21 „Početak rada dvogodišnje Više novinarske škole“, *Bilten Društva novinara Narodne Republike Hrvatske*, vol. 2, br. 7 (listopad 1950), 2.

22 Ibid.

23 HR DAZG – 101, Viša novinarska škola, brošura: Izvještaj o radu Više novinarske škole 1950.-1952. Zagreb 1952.

U to se vrijeme činilo da je razvoj novinarskih obrazovnih i istraživačkih institucija na uzlaznoj putanji, a u budućnost se gledalo – sukladno vladajućoj ideologiji – s velikom dozom optimizma. Razmišljalo se i o osnivanju Instituta za žurnalizam. Iako se u početku činilo da Viša novinarska škola u Zagrebu ima pred sobom svijetlu budućnost te se s optimizmom razmišljalo o njezinom radu i perspektivama, ona ipak nije bila dugoga vijeka. Razlozi za to nisu posve jasni. Možda će neka buduća istraživanja otkriti te razloge, koji su zasigurno morali biti vezani uz promjenu politike vrha Komunističke partije. Nakon prekida rada Više novinarske škole u Zagrebu moralo je proći više od deset godina prije nego što je 1963. pokrenuta interna jednogodišnja „Vjesnikova“ novinarska škola koja je upisala tri naraštaja tijekom 1960-ih.²⁴ Otprilike u isto vrijeme pokrenut je studij političkih znanosti, koji je predstavljao pripremu i za novinarsku struku, dok je studij novinarstva na Fakultetu političkih znanosti pokrenut tek 1980-ih.

Literatura

Izvori

HR DAZG – 101, Viša novinarska škola

Litertura

HND – *prvo stoljeća. hrvatsko novinarsko društvo* 1910.-2010. Zagreb: Medijska agencija HND, 2010.

Horvat, Josip. *Povijest novinstva Hrvatske 1771-1939*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga, 2003.

Najbar-Agičić, Magdalena. *Kultura, znanost, ideologija. Prilozi istraživanju politike komunističkih vlasti u Hrvatskoj od 1945. do 1960. na polju kulture i znanosti*. Zagreb: Matica hrvatska, 2013.

Novak, Božidar. *Hrvatsko novinarstvo u 20. stoljeću*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga, 2005.

Peršen, Mirko. *Vjesnikove godine 1940-1990*. Zagreb: Vjesnik, 1990.

Spehnjak, Katarina. *Javnost i propaganda. Narodna fronta u politici i kulturi Hrvatske 1945.-1952*. Zagreb: Dom i svijet, 2002.

Zbornik sjećanja: „Vjesnik“ 1949-1990. Zagreb: Vjesnik, 1990.

24 Zlatko Munko, „‘Vjesnikova’ novinarska škola“, u: *Zbornik sjećanja: „Vjesnik“ 1940-1990*, (Zagreb: Vjesnik, 1990), 196-198; Mirko Peršen, *Vjesnikove godine 1940-1990*, (Zagreb: Vjesnik, 1990).

SUMMARY

Journalists' education for the future of the media: ideas and origins of the institutionalized training of journalists in Croatia

During the 20th century the journalistic profession in Croatia underwent final professionalization. The key element of this process was the establishment and putting into practice professional journalistic associations and the emergence of the idea of the need for the institutional training of journalists in the interwar period. The text presents these ideas, based on the articles that were published in the journal of Yugoslav Journalists' Association, *Novinar*, that was published in Zagreb. The ideas that were presented at that time did not achieve success before the outbreak of the war. After World War II following new circumstances, marked by the establishment of the communist regime, the press became extremely interesting to the new authorities as an instrument of spreading the new ideology and for shaping the public. The establishment and operation of a one-year Journalism School and the College of Journalism, that operated at the turn of the 1940s and during 1950s, should be considered in this context. It is clear that the establishment of these institutions did not only present the advancement in the training of journalists but also the direct interference of the Communist Party and the new government in the shaping of the journalistic profession. However, these institutions were short-lived, and after two years of operation the College of Journalism closed for circumstances that are not quite clear. The texts that were used here were published in the journals of journalist associations (the Yugoslav Journalists' Association and the Croatian Journalists' Association) or they were taken from archival materials (primarily the materials of the College of Journalism).